

16. august 2019

EM 2019/55

Jeg fremsætter hermed følgende beslutningsforslag i henhold til § 33 i forretningsordenen for Inatsisartut:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at rette henvendelse til rigsmyndighederne med henblik på, at der her i landet indføres forbud mod brug af pigdæk på personbiler, dog med mulighed for at politimesteren i Grønland kan meddele dispensation for geografisk afgrænsede områder.

(Medlem af Inatsisartut Steen Lyngø, Demokraatit)

Begrundelse

Her i Grønland bruger mange – måske de fleste – pigdæk om vinteren. Det giver et bedre vejgreb og en kortere bremselængde, når vejen er glat. Brugen af pigdæk er dog ikke uproblematisk: Det er således almindeligt kendt, at pigdæk slider meget på vejene, og dermed indebærer store udgifter til asfaltering.

Brugen af pigdæk indebærer imidlertid også, at partikler af asfalt og stenstøv spredes i luften og indåndes – hvilket faktisk er et lige så alvorligt sundhedsproblem som udledningen fra bilernes udstødning. Luftforurening i form af vejstøv menes at forårsage og forværre ikke blot lungesygdomme, men også hjerte-/karsygdomme.

Det er et problem, som vi her i landet hidtil ikke har været særligt bevidste om – i modsætning til i Norge og Sverige, hvor man i de sidste mere end 20 år aktivt har forsøgt at begrænse brugen af pigdæk i byerne.

I Norge har man f.eks. valgt at afgiftsbelægge kørsel med pigdæk i Oslo, Trondheim og Bergen, hvilket har medført et betydeligt fald i brugen af pigdæk i disse byer. I Sverige har man i Stockholm, Uppsala og Göteborg valgt helt at forbyde kørsel med pigdæk på bestemte gader eller veje.¹

Der har i den svenske debat, blandt fagfolk, også været fortalere for et totalt forbud mod brug af pigdæk.²

Men hvordan vil et forbud påvirke færdselssikkerheden? Det er der faktisk lavet undersøgelser om. To norske undersøgelser³ viser, at en halvering i brugen af pigdæk medfører en forøgelse i forekomsten af

¹ Oplysningerne er fra en rapport fra Nordisk Ministerråd, som er offentliggjort i 2016: "Road dust and PM10 in the Nordic countries. Measures to reduce road dust emissions from traffic."

² Således f.eks. i en kronik i Dagens Nyheter fra november 2013, skrevet af bl.a. professor emeritus i medicin Bengt Fagrell

³ "The safety effect of studded tyres in Norwegian cities", Lasse Fridstrøm, 2000, samt "Effects on accidents of reduced use of studded tyres in Norwegian cities", rune Elvik, 2011. (Begge undersøgelser omfattede Oslo, Drammen, Stavanger, Bergen og Trondheim. Den første undersøgelse vedrørte perioden 1991/-92/-93 til 2000, mens den anden vedrørte perioden 2002 til 2009).

færdselsuheld på mindre end 0,5% og en forøgelse i forekomsten af trafikuheld med personskaade på mellem 2 og 3 %.

Det er en meget beskeden forøgelse – og en forøgelse, som må sammenholdes med de helbredsskader, som brugen af pigdæk forårsager. En undersøgelse fra 2018⁴ påviser, at pigdæk på personbiler i Skandinavien i et vugge-til grav-perspektiv koster tab af betydeligt flere leveår, end de sparer⁵.

Det er en viden, som vi ikke bare kan ignorere. Jeg mener, at tiden er inde til, at vi også herhjemme drøfter indførelse af et forbud.

Her i landet er antallet af personbiler igennem de seneste år vokset betydeligt, og ifølge tal fra Grønlands Statistik er i dag mere end 5.000 personbiler indregistreret. Hertil kommer mere end 1.500 lastbiler og varevogne m.v. Det er et ganske stort antal køretøjer, set i forhold til vejnettets udstrækning, og en meget stor del af disse køretøjer er i vinterperioden⁶ udstyret med pigdæk. Hertil kommer, at stort set al kørsel foregår tæt på boligområder. Alle disse faktorer har betydning for, i hvilken udstrækning vi udsættes for luftbårne, helbredsskadelige partikler fra vejbelægningen.

Jeg mener på den baggrund, at et forbud mod brug af pigdæk på personbiler vil være relevant også her i landet. Jeg er opmærksom på, at politiet i Grønland tilråder brug af pigdæk af sikkerhedsmæssige årsager, men erfaringerne fra Norge og Sverige viser, at de sikkerhedsmæssige gevinster ved brugen af pigdæk er beskeden, set i forhold til de helbredsskadelige konsekvenser, som er forbundet med brugen.

Et fuldstændigt forbud kan dog tænkes at udgøre et problem i visse byer. Her tænker jeg på f.eks. Tasiilaq, som har enkelte meget stejle veje, som om vinteren må blive meget glatte. Jeg foreslår derfor, at Politimesteren i Grønland tillægges kompetence til at dispensere lokalt, således at enkelte byer kan friholdes for forbuddet, hvis særlige lokale forhold gør dette tilrådeligt.

Med disse bemærkninger overlader jeg forslaget til Inatsisartuts behandling, og håber på Naalakkersuisuts og de øvrige partiers tilslutning.

⁴ "Live and Let Die? Life Cycle Human Health Impacts from the Use of Tire Studs". Furberg, Arvidsson, Molander, 2018.

⁵ Brugen af pigdæk i Sverige sparer mellem 60-770 leveår, men koster mellem 570 og 2.200 leveår (23-33 % af den negative effekt er dog knyttet til udvindingen af kobolt, som indgår i produktionen af pigdæk, og rammer derfor uden for Sverige).

⁶ Kørsel med pigdæk er tilladt i perioden 1. oktober til 30. april.

De økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Forslaget indebærer, at Naalakkersuisut vil skulle anmode rigsmyndighederne om at ændre den gældende bekendtgørelse om køretøjers indretning og udstyr i Grønland⁷. De administrative ressourcer, som Naalakkersuisut vil skulle afsætte hertil, forventes ikke at overstige 1/12 AC- årsværk.

Forslaget må forventes at indebære besparelser for kommunerne på vedligeholdelse af vejnettet (asfaltering)⁸.

De økonomiske og administrative konsekvenser for det private erhvervsliv

Et forbud mod anvendelse af pigdæk på personbiler vil indebære, at forhandlere af biludstyr her i landet ikke, eller kun i begrænset omfang, vil kunne sælge pigdæk. Til gengæld må salget af andre former for vinterdæk forventes at stige. Samlet forventes et helt eller delvist forbud derfor ikke at have væsentlige økonomiske konsekvenser for lokale forhandlere.

Af hensyn til forhandlernes lagerbeholdninger bør et forbud dog indføres med et passende varsel.

De økonomiske og administrative konsekvenser for borgerne

For bilejere, som hidtil har anvendt pigdæk om vinteren, vil et forbud mod brug af pigdæk kunne indebære udgifter til anskaffelse af vinterdæk uden pigge.

Vinterdæk uden pigge er generelt billigere i anskaffelse end pigdæk.

⁷ Bekendtgørelse nr. 141 af 27. marts 1979, som ændret ved Bekendtgørelse nr. 1077 af 10. november 2008, og Bekendtgørelse nr. 117 af 31. januar 2014.

⁸ Afdelingschefen i den daværende Nuuk kommune anslog i en artikel i Sermitsiaq 17. oktober 2007, at omkring halvdelen af kommunens udgifter til vejarbejde skyldtes brugen af pigdæk. Udgifterne til vejarbejde udgjorde det pågældende år 5 mio. kr.